

The Rabbinate of the Great Synagogue, London, from 1756-1842

Author(s): C. Duschinsky

Source: *The Jewish Quarterly Review*, Jan., 1921, New Series, Vol. 11, No. 3 (Jan., 1921), pp. 345-386

Published by: University of Pennsylvania Press

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/1451153>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

University of Pennsylvania Press is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *The Jewish Quarterly Review*

JSTOR

THE RABBINATE OF THE GREAT SYNAGOGUE,
LONDON, FROM 1756-1842.

By C. DUSCHINSKY, London.

APPENDIX VII

EXTRACT from Minutes of the Beth Din of Frankfort
relating to the sale of Rabbi Tevele's house 'Zum Grünen
Schild'.

MS. Adler, No. 935, page 187 a.

קפ"ז

ב"ה

ע"ד סרסרנות מן מכירת חצי בית צום גריני שילד שמכר הדיין כ"ה
מאיר שיף כ"ץ להו"ה כ"ה מאיר רויטשילד ע"י סרכור התורני כ"ה
מאיר מז יצ"ו וה"ה הדיין כ"ה ליזר וואלי סנל תבע לפנינו מן כ"ה מאיר
רויטשילד ומן כ"ה מאיר מז שמניע לו כל שכר סרסרנות באשר הוא הי'
סרסור ראשון והי' יכול לגמור וטעון לפנינו באריכות כל אחד ואחד
ובאשר שהצדדים הנ"ל חתמו. עצמם בקומפרמיס לקיים הפשר שיצא
מאתנו נזדקקנו להם ומצאנו בתורת פשר שכ"ה מאיר ר"ש הנל מחויב
ליתן לכ"ה ליזר הנ"ל חמשה חדש ר"ט ומן התשעה חדש ר"ט שמונה
עדיין ביד הדיין ר' מאיר שיף נר"ו יותן לו ארבעה חדש ר"ט יצא
מאתנו יו"ד זן כסליו תקמ"ו ל" רנ"מ ואני ור"מ (= ר' נתן מז ואני
ורמ"שיף).

Page 198 b.

ב"ה

ע"ד שבא לפנינו ה"ה התורני הדיין כ"ה מאיר שיף כ"ץ נר"י ותבע
מן ה"ה ה"ה כ"ה מאיר רויטשילד יצ"ו שישלם לו א טרמיני ח"כ
מקניית חצי בית שלו וכ"ה מאיר רויטשילד השיב שרוצה לשלם לו אם

כ"ה מאיר שיף מרוצה בתשלומין שלו ושלא יתבע ממנו עוד שום דבר, וכ"ה מאיר שיף השיב ע"ז שיש לו עוד תביעות עליו רק שאינו רוצה להציע עתה עד לאחר הפירעון ח"כ שלו, וכ"ה מאיר ר"ש חזר והשיב ע"ז מאחר שכ"ה מאיר שיף הנ"ל אינו מרוצה עדיין בתשלומין שלו שוב אינו רוצה לשלם לו הרמי ח"כ הנ"ל אין מינין רק אין חדש ר"ט, עוד השיב כ"ה מאיר רויטשילר הנ"ל שרוצה לנכות מפירעון ח"כ הנ"ל דמי קרונר צינין מן הבית שלם באשר שאותו דמי קרונר צינין שעולה על חלק חצי בית שהי' שייך להרב כמו"ה טעבל שיף ב"ץ נר"ו נזכר בפירוש בתוך מעשה ב"ד שלו שמחויב כ"ה מאיר שיף הנ"ל לשלם עד תשרי תקמ"ל" הב"ע, ועל חלק חצי בית האחרת שהי' שייך לכ"ה מאיר שיף הנ"ל טוען כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל שגם זה מחויב כ"ה מאיר שיף הנ"ל לשלם עד תשרי תקמ"ז הבע"ל באשר שיש לו הפירות עד זמן הנ"ל, בכן רוצה כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל לנכות דמי קרונר צינין כולה מן הפירעון ח"כ הנ"ל, וכ"ה מאיר שיף הנ"ל השיב לו יהי' כדבריו שהתחייבות הפירעון יהי' עליו מ"מ אינו צריך לשלם לכ"ה מאיר ר"ש הנ"ל רק להשררה יר"ה ועדיין יש לו זמן לשלם עד חודש זעפטעמבר בכן אינו יכול לנכות מרמי פרעון ח"כ ושטר אפוסטקו שהוא חוב ברור שעבר זמנו דמי קרונר צינין שיוכל להחזיק עוד בידו עד חדש זעפטעמבר ובפרט שכ"ה מאיר ר"ש יש עליו לשלם עוד שארי טערמינה ח"כ שיוכל להחזיק בו על דמי קרונר צינין הנ"ל, והנה הצ"ח הנ"ל התעצמו מאוד בטענותיהם זה מול זה המה וה"ה התורני כ"ה מאיר

Page 199 a.

קצ"ט

מן בהרשאות כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל כמבואר היטיב בק"ה המונה לפנינו, ואחרי שחתמו עצמם הצדדים הנ"ל בתוקף קומפרמיס בח"ח ובקנס סך מסוים לקיים כל אשר יצא מאתנו נזדקקנו להם, ומצאנו שמחויב ה"ה כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל לשלם לכ"ה מאיר שיף הנ"ל תיכף ומיד דמי ח"כ הנ"ל כפי שהתרצו שניהם לפנינו שיהי' התשלומין כפי שיכירו שני סוחר' באנקיעהר זה שלא בפני זה במעמד ה"ה הו"ה פ"ומ כ"ה איצק שפיאיר וכ"ה מאיר ר"ש הנ"ל האופן תשלומין על לשון ח"כ הנ"ל אין מינין אודר חדש ר"ט, ומחמת מה שיש לכ"ה מאיר שיף הנ"ל עוד לתבוע מן כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל, ואינו רוצה להציע לפנינו עד לאחר

הפירעון ח"כ הנ"ל, מצאנו שהדין עמו שיכול לתבוע אח"כ לפנינו ויקוב
הדין ההר ביניהם בתוקף קומפרמיס שלפנינו, ומחמת מה שרוצה לנכות
כ"ה מאיר ר"ש דמי קרונד צינן מן הפירעון ח"כ הנ"ל, מצאנו שאותו
דמי קרונד צינן שעולה על חלק חצי בית שה' שייך להרב כמ"ה טעבלי
שיף נר", אינו יכול לנכותו מדמי פירעון ח"כ הנ"ל כעת, אכן אותו חצי
דמי קרונד צינן מן חלק חצי בית שה' שייך לכ"ה מאיר שיף הנ"ל יש כח
ביד כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל לנכותו מן הפירעון ח"כ הנ"ל ויהי בידו עד
שיקוב הדין את ההר ביניהם בתוקף קומפרמיס הנ"ל אם החיוב הוא על
ה"ה הדין כ"ה מאיר

Page 199 b.

ע"ב

שיף כ"ץ נ"רו כנ"ל או על הו"ה כ"ה מאיר ר"ש יצ"ו יצא מאתנו יו"
ג" טוב כיון תקמ"ו ל" רנ"מ ואני ור"מ ל" (ורמ"ש?).

Page 202 b.

ב"ה

אחרי שכבר יצא מאתנו ב"ד ח"מ פס"ד ב"ו טו"ב סיון העבר חורו
ובאו לפנינו הצדדי' ה"ה התורני נאמן הקהלה כ"ה פייס הענא בהרשאת
ובמעמד התרני הדין כ"ה מאיר שיף נר"ו ותבע מן ה"ה ה"ה כ"ה
מאיר רויטשילד וטוען אחרי שמכירת חצי בית מן הדין כ"ה מאיר שיף
לכ"ה מאיר רויטשילד הנ"ל הי" על אופן זה שהתשלומין שליש דמי
מכירה נגר מסירת החלטה וכמו כן התשלומין דמי שמונה טערמינן קרוב
מן השני שליש' הנותרי' יהי" הכל אין קרלינר א אחד עשר זהו"
וכמבואר בשטר קנין ובשטר אפוסיקו בפ"י והלוח"ה כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל
לא קיים את קנינו ומסר להתורני כ"ה בענדיט הענא סג"ל שליח של
המזכר הנ"ל דמי השליש אן נאב נגר מסירת החלטה מהם אין חדש
ר"ט ומהם אין מינץ ושמונה טערמינה ח"כ כתב התשלומין אין ד"ר זהו"
פוס וכאשר הביאים כ"ה בענדיט הנ"ל לכ"ה מ"ש הנ"ל הי' צועק בכרוכי"
היאך שינה הלוקח את התשלומין הנ"ל והשיב ר"ב שלא הי' ידע שהפירעון
הוכרח להיות אין קרלין א י"א זהו" ועל זה השיב הדין כ"ה מאיר שיף
הנ"ל לפי שעה רוצה לקבל וכיום מחר אצטק ע"ו שהוא עולה גדולה ויען
כי באותו הפעם לא הי' ההפרש בין קרלין ובין התשלומין אשר נתן לי

רק לערך חצי למאה לא רצה לירד עמו לפני דינא וריינא אך עזה שהזמין אותו הלוקח הנ"ל לדינא תבע הדיין כ"ה מאיר שיף הנ"ל מן הלוקח כ"ה מ"רש הנ"ל ההפרש שיש בין הקרלין והתשלומין אן נאב שעולה לערך עשרה זהו ומחמת טערמיני ח"כ שנתן לו שהעמידם אין מינץ תבע כ"ה מאיר שיף מן כהר"ם ר"ש

Page 203 a.

(דף ר"ג ע"א)

הנ"ל שאותו ח"כ שישנו עדיין בידו גם מה שאינו בידו ואפשר להשתדל להביאו תחת ידו עוד יכתוב לו ח"כ אחרים מאותו זמן הנזכר בישנים (!) לשלם אין קרלין א אחד עשר זהו ובשביל אותן ח"כ שאינם תחת ידו ויהי בלתי אפשר לשנותם, והם בשביל אותו ח"כ ראשון שכבר שילם לו כהר"ם ר"ש הנ"ל אין מינץ תבע כהר"ם שיף הנ"ל שלשה למאה באשר שכעת ההפרש בין קרלינר ובין מינץ עושה כ"כ וטוען הדיין כה"רם שיף הנ"ל שמשום כך כתוב בפירוש בשטרות אין קרלינר א אחד עשר זהו כרי אם שילם לו הלוקח במטבע אחרת זולת קרלין אזי צריך להעלות לו כל הלאישע¹⁸³ שבין קרלינר ואותו מטבע ועכשיו עולה הלאישע ג' למאה בכן מחויב הלוקח לשלם לו או אין קרלינר נאטורא אדער אין מינץ בעלי ג' למאה והאריך(ו) בטענותיהם כמבואר בק"ה המונח לפנינו, וה"ה התורני כ"ה מאיר מן בהרשאת ובמעמד הו"ה גבאי ת"ת כ"ה מאיר ר"ש השיב שדרך הסוחר' הוא אם כתוב' אין קרלין א אחד עשר זהו ולא כתוב אין זהוב אדער אין נאטורא אזי יכולין לשלם קרלינר או חדש ר"ט אונד מינץ הוא כעת טוב יותר מחדש ר"ט בכן אינו צריך לשלם לו לאשע ולשנות ח"כ ובאם שכוונת השטר יהי' דוקא אין קרלינר מפני מה כתוב בשטר א י"א זהו' הי' לו לכתוב בתוך שטר קנין סתם חמשה מאות וחמשים קרלינר ועוד טוען מה שעלה כעת הקרלינר ג' למאה נגר מינץ מפני שצריך להיות בתשלומין ח"כ כפי צוואות השררה יר"ה שטיין וויכטיג ובאותו פעם בשעת קנין לא הי' מן הצורך להיות כך לתשלומין ח"כ רק בחסרון חמשה עסין ואף שלשון השטר יהי' דווקא אין קרלינר מ"מ אחרי שכבר התרצה א"ע כהר"ם שיף הנ"ל בקבלת אן נאב בתשלומין חדש ר"ט רק הי' קפידא שלו מחמת מינץ בכן אין יכול לתבוע שוב קרלינר באשר שמינץ הוא טוב יותר מחדש ר"ט וכ"ה מאיר שיף הנ"ל חזר והשיב שסומך עצמו על לשון אפותיקי שבירו שהפרעון

¹⁸³ Agio = אישע.

Page 203 b.

(דף ר"ג ע"ב)

צריך להיות אין קרלין ולא ברבר אחר ומה שנאמר א' י"א זהו" כבר
טוען שכדי שהעלה לאשע יהי" שלו וכמשמעות לשון השטר הקרקע עומד
עדיין בחזקת מרא קמא כל זמן שלא נתפרע כפי התחייבות השטר
והאריכו הצדדים הנ"ל במענותיה' ובתשובותיהם כמבואר באריכות בק"ה
המונח לפנינו והנה כפי קומפרמים שבידנו שחתמו הצדדים הנ"ל א"ע
בח"ה ובקנס סך שני מאות ר"ט חצי לשררה יר"ה וחצי להקדש לקיים
הפס"ד שיצא מאתנו נזדקקנו להם ואחרי שדקדקנו הדק היטיב וענינו
(ועיינו) בלשון השטר הקנין עביר נאמני הקהלה יצ"ו שנעשה על מכירה
הנ"ל וגם בלשון השטר קנין והשטר אפותיקו ואחרי שדרשנו את השליח
כ"ה בענדיט הענא סג"ל הנ"ל וגם לאחר חקירה מבעלי מו"מ בענין חלוקי
מטבעות ודרך תשלומי ח"כ בלשון ח"כ אחרי כל הנ"ל מצאנו שהברירה
יהי" ביד הו"ה כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל אם רוצה להניח אותן טעמיני ח"כ
ככתבם וכלשונם אויף דעם ק"ד זהו" פוס ולא רצה לשנותם ולהעמידם
הפירעון אין קרלין א' י"א זהו" אזי מחויב כהר"מ ר"ש הנ"ל לשלם עוד
להדיין כהר"מ שיף הנ"ל מחמת תביעות לאשע על כל סך דמי מכירה
הנ"ל כנ"ל סך חמשה עשר רייכסטאליר אין קונפונטציאהנש מינץ א' ק"ד
זהו" פוס ובוזה נתפרע תביעות כהר"מ שיף הנ"ל הן ממה שכבר שילם הן
מחמת טעמיני בריף שעלו לשלם עדיין ובאם ירצה כהר"מ ר"ש הנ"ל
לשנות אותן טעמיני בריב שביד הדיין כהר"מ שיף ויתן לו חדשים מזמן
הקנין לשלם לזמן הראשונים אין קרלין א' י"א זהו" אזי אינו מחויב לשלם
הלאישע רק על התשלומין אן נאב נגד מסרת החלטה וגם בשביל
תשלומין ח"כ אחד שכבר פרע אין מינץ וגם על אותו ח"כ שאי אפשר
לכהר"מ שיף להביאו תחת ידו כדי לשנות אותן ישלם כהר"מ ר"ש הנ"ל
הלאשע מן כל אלו לפי ערך מסך חמשה עשר ר"ט על כל דמי מכירה
הנ"ל.

Page 204 a.

(דף ר"ד ע"א)

עוד האריכו הצדדים הנ"ל מחמת דמי קרונד צינץ שכבר מבואר
בפס"ד שיצא כבר מאתנו וכנ"ל שכהר"מ ר"ש הנ"ל רוצה לנכות מפירעון
טעמיני ח"כ מה שמוטל על כ"ה מאיר שיף הנ"ל לשלם דמי קרונד
צינץ מן הבית שלם עד ר"ה תקמ"ז ל"ה הבע"ל באשר שאותו דמי קרונד
צינץ שעולה ע"ה חצי בית שהי' שייך להרב כמז"ה מעבלי שיף כ"ץ נר"י

נזכר בפירוש במעשה ב"ד שפטור כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל לשלם עד תשרי תקמ"ז ל" והחייב הוא על כ"ה מאיר שיף הנ"ל במקום הרב נר"י על חלק חצי בית האחרת שהי' שייך לכה"רמ שיף הנ"ל טוען כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל שגם זה מחויב כה"רמ שיף לשלם עד תשרי תקמ"זל" הבע"ל באשר שיש לו עדיין הפירות מחצי בית שלו עד זמן הנ"ל וכ"ה מאיר שיף הנ"ל השיב מחמת חלק דמי קרונד צינץ מחצי בית שהי' שייך לאחיו הרב נר"י הנ"ל אף שהוא מרוצה לשלם בשבילו היינו דוקא מה שמחויב אחיו הרב נר"י לשלם מכיסו אכן מה שמחויב' השכנים מחזיקי בית ר"ז שיף וכ" יודא זיכל לשלם החצי מערך שנים עשר זהו" מ"מ מה שנזכר בק"צ ביכל יותר ממ"ה שנכתב בק"צ ביכל שלהם וכפי השטר שיש ביד כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל מחויב' המה לשלם החצי וטוען רמ"ש הנ"ל שאינו מחויב עוד לתבוע מהם רק שכ"הר"מ ר"ש שיש לו השטר בידו לתבוע מהם מה שמוטל עליהם להשלי" דמי קרונדצינץ של הרב ועל חלק דמי קרונדצינץ מן החצי בית שהי' שייך לכ"ה מאיר שיף נר"י השיב בהר"מ שיף שהחייב דמי קרונדצינץ הוא על גוף הקרקע מי ששיך לו ולא על מי שיש לו הפירות והא ראי" אפי" בית ותל עולם מחויבים הבעלים לשלם ק"צ וגם האלמנות שדרה בתורת מיגר א" אין מחויבת לשלם ק"צ והאריכו בטענותיהם גם בזה כמבואר בק"ה המונח

Page 204 b.

דף ר"ד ע"ב

לפנינו ובאשר שבענין דמי ק"צ הנ"ל נתנו הצדדי' הנ"ל עיניהם על הב"ד לפשר ביניהם ולקיים כפי הפשר שיצא מאתנו נזדקקנו להם ומצאנו בפשר דבר שחלק קרונדצינץ מחצי בית שהי' שייך להרב נר"י מחויב הדיין כ"ה מאיר שיף נ"י לשלם עד ר"ה תקמ"גל" הב"על כפי החייב הנזכר בביכל שלהם והוא יתבע ממחזיקי ר" זלמן שיף הנ"ל מה שמוטל עליהם וכ"ה מאיר ר"ש הנ"ל יתן לו השטר הנ"ל כדי שיוכל לתבוע מהם ובאופן שלאחר הפירעון מחויב להחזיר לו תיכף השטר הנ"ל ומחמת דמי ק"צ חצי בית שהי' שייך להדיין כ"ה מאיר שיף הנ"ל מצאנו ע"ד פשר דבר שבהר"מ שיף הנ"ל ישלם שני שלישים מסך דמי קרונדצינץ העולה מיו" מכירה עד ר"ה תקמ"ג ל" הבע"ל ועל כ"ה מאיר ר"ש הנ"ל שלישי אחד יצא מאתנו אור ליו" ר" ק"ט מנחם תקמ"ו ל" רנ"מ ואני ורמ"ל (ורמ"ש?).

APPENDIX VIII

ELEGY on the death of R. David Tevele Schiff, by Isaac and Zalman Keyzer of London. (Leaflet printed on one side only. Size 26 x 23 cm. In the possession of Mr. Sigm. Seeligmann in Amsterdam, who kindly copied it for me.)

אחרי רואי את הכתבים. מכתבים. מהנהי בחורים החשובים. בן עשר
למשנה. ובן שלש עשרה למצות. האחים החביבים. בני אחי יריד נפשי.
שיחיו לאורך ימים טובים:

מה שעלתה במצוותיהם. לנחם את אנשי שלימים ויראים. הבוכים
ומספידים על אבירותיהם. אבדת רבים ומניניהם. מן דוד הכהן הגדול
אב"ד זצ"ל שהיה אצליהם.

אמר לי לבי. חנוך לנער על פי דרכו וגם כי יזקין וגו'. לכן דפסתי
אלה הדברים. להיות על לוח לזכרון שמורים. לכבוד בחורי חמד
הנוכרים:

העתק מכתב הב"ח איצק בן ר' ליזר קיזר שיחי'.

ב"ה לאנדאן יום ג' כ"ד כסליו תקנ"ב

על מות האדון הגאון הגדול המפורסם בדורו לשם ולתהלה מהור"ר
דוד הכהן מנוחתו כבוד

קול בכי עובר נהי תמרורים. מת דוד מלך בישראל. לא יעברון עוד
צאנו במרעת האהבה והיראה תחת שבטו. לא ישכנו עוד תחת ממשלתו
עלי מי מנוחות מצאים ברכת ה'. הלא מת רועם. לא ינהיגם עוד
באורחת משפט וצדקה. כאב אוהב בנו. ירדו אהבם. כנשר יעיר קנו
שמרם. ראה עותותיהם ויסרם במשפט ובחסד טוב לישרים. שונא
חטאים. ריע נאמן.

אהה לאנדאן! היש מכאוב כמכאוביך: היש עיר אשר ימצא בה
איש כחכם אשר אבדת? אל מה ארמה שבריק. מה פשעין. שכבה
לך. ומה חטאתיך. שאבדת איש אשר חכמתו ומעשיו כולם שוים הם
לטובת עדתו ועמו?

אמנם אחרי שובי נחמתי. בהעלותי על לבי כי המותה לחסידים. הוא הטוב האמיתי. עוד דוד חי בעולם אשר בו לנצח יחיה. שמה לא יראה חמס עוצב ושור, לנצח יחיה בשמחה וניל. זה ינחמינו ממכאובינו. ומיגון נפשינו. ונברך לה"א אשר בידו המות והחיים: ה"ק יצחק בן כ"ה ליור קיור יצ"ו

העתק מכתב הב"ח זלמן בן ר' ליור קיור

ב"ה יום ג' כ"ד כסליו תקנ"ב

על מות הרב הגדול ה"ו וי"א המפורסם לשבח כמהו"ר דוד הכהן מנוחתו כבוד.

גלה כבוד מישראל. כי מת רבם הגדול וצדיק בדורו היחיד והנבחר בעמו. כצאן אשר אין להם רועה תועים הם הולכים במדבר ויפלו ברעב ובצמא. טרף המה לחיות. כן עם אשר אין להם שר ושופט תועים המה בדרך בלתי יודעים לצאת ולבא. על זאת אני מתעצב. אבל לא על מות הצדיק. כי רק גופו מת. אבל נשמתו בוא תבוא אל ארץ שכולו טוב. ושם יאכל פרי צדקתו. על כן נתחזק ונתאמין. כי עוד רבינו חי בעולם הבא. אשר שם ימלץ טוב בעדינו ובעד עדתו. ה"ק זלמן קיור.

חוקו ואמצו לבבכם. בני אחי אליעזר אביכם. למדו היטב מקרא משנה וגמרא כל ימיכם. ובזכות זה ה" יברך אתכם בכל טוב כמשאלותיכם וכמשאלות דודכם ה"ק אברהם קיור פה אמשטרדם כ"ב טבת

רק חזק ואמץ לפ"ק.

TRANSLATION.

On seeing these writings of the two worthy youths, the one ten, the other thirteen years of age, sons of my beloved brother—what they wrote as consolation for their brethren who mourn their loss, the loss of the multitude (caused) by the death of their leader, the High Priest David their Rabbi, my heart spoke to me: Train up the youth in the way he should go and even when he is old he will not depart from it (Prov. 22. 6). I have had, therefore, these words printed, so that they may be inscribed on the tables

of their hearts and in honour of the above-named pleasing youths.

Copy of the writing of the youth Isaac, son of Lazar Keyzer :

London, Tuesday, 24th Kislev, 5552.

On the death of the great Rabbi, famous in his generation, R. David the Priest, may he rest in peace.

A sound of crying is heard, bitter wailing.

David, King of Israel, is dead, his flock will no more be led by him, who tended them with love and piety, no more will they be under his rule on the quiet waters where they found the blessings of God. Their Shepherd is dead. He will not lead them any more on the paths of right and charity. As a father loves his son, his beloved, so he loved them ; as the eagle watches his nest, so he guarded them. He saw their failings and reproached them in justice and kindness. He was averse to sinners, (and still) he was their true friend.

Woe to thee, London ! Is there a pain like thine ? Is there a town in which is to be found a wise like the one thou didst lose ? To what shall I compare thy hurt, what was thy sin that such has befallen thee ? What was thy transgression that thou didst lose a man whose wisdom and deeds were all devoted solely to the welfare of his congregation of his people ?

However, on consideration I find consolation (in the thought) that to the righteous death is the real Good. For David yet lives in the world where he will live for ever, where he will not see either violence or sin and sorrow, for ever will he live in joy ! This may console us in our pain, in the sorrow of our soul, and let us bless the Almighty in whose hand is death and life.

Isaac, son of Lazar Keyzer.

Copy of the writing of Zalman, son of R. Lazar Keyzer.
Tuesday, 24th Kislev, 5552.

On the death of the great Rabbi, famous in his generation, R. David the Priest, &c.

Glory has left Israel, as their great Rabbi, the righteous of his generation, the elect one of his people—is dead. Like sheep without a shepherd, which wander in the desert and perish of hunger and thirst, a prey to the beasts—so is a people without a leader and judge erring on the way (of life) not knowing where to come and where to go. For this I mourn, but not for the death of the righteous man, as only his body is dead, but his soul has arrived in a land where everything is good, there he will reap the fruit of his piety. Let us be strong and brave therefore—our Rabbi yet lives in the Eternal world (coming world), there he will be a good intercessor for us and for his community.

Zalman Keyzer.

Be strong and of good courage you sons of my brother Eleazar, your father, learn well Torah, Mishna, and Talmud all your lives. Then God will bless you in everything according to your own wishes and the wish of your uncle,

Abraham Keyzer.

Amsterdam, 22 Tebeth, 5552

APPENDIX IX

MS. Adler 2261.

Recto, pp. 1–60. Account of a firm of polishers, Abraham Michel and L. I. Abrahams. The items are written in a clear, careful hand, and show the cost of materials, labour, and ‘proffet’. The yearly account for 1803 closes on p. 60 with a profit of £509 12s. 10½d., of which L. A.’s share is £169 17s. 7½d.

The pages verso were used by R. Solomon Hirschel as book of records for authorizations he gave to Shoḥetim. Page 1, verso, contains the undertaking which every applicant had to sign before being authorized by the Rabbi. It reads:

1. נתתי תקיעת כף שלא אשחוט במקום שיש שוחט קבוע שיש לו קבלה
 מהג" אב"ד דק"ק לונדון יע"א אפילו לעצמי ובכל זמן שיאסור
 עלי אפילו באמירה בעלמא שלא אשחוט אסור לי לשחוט אפילו
 לעצמי בכל מקום ובכל זמן ולא אגלה בתער ולא אשתה סתם
 יינם כ"א לרפואה דווקא על כל הנ"ל נתתי תקיעת כף ליד
 הגא"ב דמו" שלמה נר"ו היו" יו" ג" א" דר"ח מרחשון תקפנימל
 לפ"ק פה ק"ק לונדון יע"א נאו' משה בלא"א במהור"ר אהרן
 דנציג, Moses Aaron

List of Shoḥetim authorized.

Page 1 b.

2. Zevi Hirsch b. Solomon of Simiatel (signed ‘Mr. Hart Bidefield’). 1 Heshv. 5583. Bidefield.
3. Moses b. Benjamin. 17 Heshv. 5583.
4. Nahman b. Z. the Levite (S. Newman, Leeds). 24 Sivan, 5583. Leeds.

5. Jonah b. Menahem,¹⁸⁹ called Jonas Levy. 15 Shebat, 5583. Cincinnati, Ohio, U.S.A.
6. Solomon Israel Hornstein (' Mr. H. Solomon Horinstein in Plymouth ' signed in English). 25 Sivan, 5583. Plymouth.
7. Simon b. Jehiel Sofer (Engl. signature:)^{189a} Simion Jonas. 21 Tammuz, 5583.

Page 2 a.

8. Hayyim b. Rabbi Isachar. 1 Ab, 5583.
9. A Shoḥet in Chatham (letter to the same for not obeying the rules) dated : 17 Ab, 5583.

Page 3 a.

10. Michael Zalman Pollack. 26 Ab, 5583. Plymouth.
11. Judah Leb. b. Mordecai. 5 Elul, 5583. Norwich (נאריש).
12. Falk Neumegen. 28 Kislev, 5584. Highgate.

Page 3 b.

13. Abraham b. Sheraḡ Feivish of Semija (סעמיא). 22 Kislev, 5584. Leeds.
14. Abraham b. Moses Neugass. 9 Tebet, 5584.
15. Michael Elijah b. A. of Rawitsch. 11 Sivan, 5584.
16. Samuel b. Michael. 4 Tammuz, 5584.

Page 4 a.

17. Zeev Wolf b. M. 8 Tammuz, 5584.
18. Joseph Benjamin Fishmonger, High St., Worcester. 6 July, 5584 A.M. Worcester (Engl.).

¹⁸⁹ The entry reads : I Jonas Levy from Exeter, Devonshire, living at Cincinnati, State of Ohio United States of America, acknowledge that I have given my hand to the rules mentioned on the other side. יונה בן מנחם תקפג טו שבט. 'Jonas Levy, Dirrect for Phillip Symonds Cincinnati, State of Ohio, United States of America.'

^{189a} The English signatures will in the following be marked by (Engl.).

19. Zevi Hirsch b. Rabbi David of Bialistock. 17 Tammuz, 5584.

Page 4 b.

20. Eliezer ("ש"יב ב מקי"). 1 Ab, 5584.
21. Nathan b. Meir.¹⁹⁰ First day of Selihot, 5584. Bedford.

Page 5 a.

22. Judah Leb. b. K. (יהודה ליב"מ ק ז"ל). 15 Kislev, 5585.
23. Moses b. Zevi Hirsch. 23 Tebet, 5585. Yarmouth.
24. Jacob Koppel b. D. K. (Engl. 'Jacob Koppel Hyman').
35th day of Omer. Cheltenham.

Page 5 b.

25. Moses b. Leb Deutz (Moses Levy) of Frankfort on Main. 37th day of Omer, 5585. Dover.
26. Jehiel Michael b. Abraham. 7 Heshvan, 5586.
27. Jacob Kish¹⁹¹ (יעקב ברב קיש). 7 Heshvan, 5586. Nottingham.
28. Benjamin b. Menahem. 13 Kislev, 5586. Brighton.
29. M. Michael (Engl.). Glasgow.

Page 6 a.

30. Simon b. Ber כ"ץ (Engl. 'Simon Campl.'). 12 Teb. 5586.
31. Jonathan b. Rabbi Isachar. 11 Shebat, 5586.¹⁹²
32. Joseph Abraham b. A. 21 Adar I, 5586. Bristol.
33. Joseph Goldman. Dartmouth.

¹⁹⁰ 'I gave my hand in תקיעת כף to the Revd. Dr. Herschell, that I will abide with above mentioned Obligation to keep to his orders. Should I hereafter infringe on them I shall consider myself פסיל to our Religious orders.' Signed by me this day,

נתן בר מאיר מבעדפורט.

¹⁹¹ Added: 'ישוע סג"ל' Nottingham.'

¹⁹² היום ד' י"א שבט תק"פו למב"י (!) לפ"ק.

VOL. XI.

B b

34. Alexander b. Nathan (English: Alexander Jacobs).
29 March, 5586 (1826).
35. Michael Mordecai b. Nissan. 14 Tammuz, 5586.
36. Eliezer Lezer b. Mordecai of Lissa. 14 Tammuz, 5586.
37. Abraham b. Joseph. 10 Ab, 5586.
38. Salomon Zalman b. A(kiba?) from Saniekova (Carni-
kow?) שלמה זלמן בר"ע משאניקאווע (Engl. Solomon
Sternburgh Glasgow). 16 Ab, 5586. Glasgow.

Page 7 a.

39. Eisik (of) Türkheim. 15 Ab, 5586.
40. L. A. Samson (Engl.). 15 Ab, 5586.
41. Zevi Hirsch b. Solomon Heilprin. 27 Ab, 5586.
42. Israel Elijah b. Dov Ber of גרעבינאוועי 5 Heshv. 5587.
43. Meir Jacob b. Benjamin Benas (בייניש). 10 Kisl. 5587.
44. Meir b. Rabbi Isaac Statthagen. 28 Elul, 5587.

Page 7 b.

45. Simon b. Rabbi Jacob Leb. 2 Heshv. 5588.¹⁹³

Page 8 a.

46. Michael Levi b. R. S. Sofer of Carnikau. 24 Heshv.
5588.
47. Judah Leb. b. Isahar Levi. 13 Kisl. 5588.
48. — 'nephew of Simon. he forgot to sign' (R. Solomon's
hand).
49. Mr. W. Abrahams, 'von Deemens(!) Land'.¹⁹⁴ (No date.)

¹⁹³ Authorized as מנקר porcher; in the Rabbi's handwriting is added
לזכרון ר' שמעון הנ"ל לא גילה זקנו ויש לו הרגשה טובה והוא משביל

¹⁹⁴ His declaration reads: 'I have given my hand to the Revd. Solomon
Hirschele to abide by certain rules which he laid down to me as I am to kill

50. Alexander b. Eliezer. Ḥanuccah, 5588. Exeter.
51. Benjamin b. Rabbi Leb of Hungary. 14 Elul, 5588.
52. Jehiel b. R. Nathan. 24 Elul, 5588.
53. Meir b. Samuel. 1st day of Ḥolhamoed Succoth, 5589.
54. Arjeh b. Jacob (signs as follows: 'חון in Jamicar' [Jamaica]). 5 Jan. 5589.

Page 9 a.

55. Abraham b. David Berliner.
56. Gabriel b. — 47th day of Omer, 5589. Portsmouth.
57. Jacob b. Meir. 14 Sivan, 5589.
58. Meir b. Rabbi Judah אײטבליד (?). עש״ק עקב, 5589. Swansea.

Page 9 b.

59. Zeev Wolf b. Rabbi B. of Biale. 20 Ḥeshvan, 5590.
60. Meir Solomon Zalman b. Aryeh Leb of Wladova. 20 Kislev. 5590.
61. Meyer Lyon of מיטשעסטר (Engl.). Chichester.
62. Moses b. Jonah, son-in-law to Mr. Simon. 19 Omer, 5590 (Engl.).

Page 10 a.

63. Abraham b. Isaac Levi ('the particulars concerning Gloster I and my father abide by. A. Levy.') 19 Omer 5590 (Engl.). Gloucester.
64. Isaac b. Jacob Wolf. 13 Sivan, 5590.
65. Michael Levi b. M. 13 Ab, 5590.
66. Jacob of Copenhagen (יעקב במ״ר מק״ה). 5 Tishri, 5591.

poultry.' Van Diemen's Land was the name of the Australian Island Tasmania before the year 1856.

B b 2

Page 10 b.

67. Moses b. Hayyim Sachs (Engl. 'Moritz Sachs שוחט
(בקענטרבערי). 6 Shevat, 5591. Canterbury.
68. Abraham b. Rabbi Moses Isaac, Rabbi of Samlin
(ה"ק אברהם בהרב מ"ה משה יצחק א"ר ד"ק זאמלין), A.
Rozenbaum). 14 Omer, 5591.
69. Jacob b. Meir (Engl.: I. Isaac לברייטן (שוחט). 20
Omer, 5591. Brighton.
70. Isaac b. Samuel. 34 Omer. . . (Engl.)

Page 11 a.

71. Moses b. Joel (ארבאים (!) לעומר). 40 Omer, 5591.
Edinburgh.
72. Michael Elijah b. J. of Rawitsch. 42 Omer, 5591.
73. Nathan b. Gedaljah.
74. Koppel b. Rabbi Perez Levi. . 2 Tam.
75. Simon b. Jacob ben S. ben A. of Wreschen. 5 Tam.
5591.
76. Israel Elijah b. Rabbi Dov Ber. ד' פנחס, 5591.
77. Ephraim Arjeh b. Meir Moses (Engl.: 'Ephraim Moses
in Scarb^{ro} for my uncle Jacobs'). 23 Elul, 5591.
Scarborough.

Page 11 b.

78. Nahman b. Rabbi Simḥa מסקידל.
79. Zalman Rosenthal. 10 Heshvan, 5592.
80. Aaron b. A. (Engl.: 'Aron Abrahams'). 13 Heshvan,
5592. Yarmouth.
81. Joseph b. Asher (Engl.). 22 April, 5593.

Page 12 a.

82. Solomon Platura (שלמה פלאטורה בן מהר"ר מנשה יצ"ו).
20 Ab, 5593. Leeds ('with Mr. Davis').
83. Judah b. Joseph Levy (Engl.: Israel Joseph). 20 Aug.
5593.
84. Lewis Levy. 13 Elul, 5593. Bedford.

Page 12 b.

85. Judah Leb. 'b. M. Leb. ד' פ' וירא, 5594.
86. Hirsch b. Abraham Zevi of Gallin. 8 Adar II, 5594.
87. Moses Landau of Krakau (added מנחם רביא מברוכין).
Engl.: Moses Lando-Kenterbury). 3 Sivan. 5594.
Canterbury.
88. Alex^r Cohen. 5 Aug. 5594 (Engl.).

Page 13 a.

89. Eliezer b. Sam. Cohen.
90. Israel Joseph (Minz?).
91. A. ben Zeev (in R. Solomon Hirschell's hand: (Hebr.)
of Bialistock, called also Elijah Schneider). 21 Elul,
5594.
92. Judah Leb of Witas in Moldavia (note: 'He has been
in America'). 4 Heshvan, 5595.
93. Baruch b. Rabbi Abraham. 7 Heshvan, 5595.

Page 13 b.

94. Leb b. Simon the Levite (Engl.: Lewis Simon). 1 Dec.
5595.
95. Menahem b. Hanok. 26 Shebat, 5595.
96. Jesaiah Zeev of Pitschow. 9 Nisan, 5595.

Page 14 a.

97. Solomon Zalman b. Eliezer Schotlender, Dayyan in Wreschen.
 98. Nathan b. Rabbi Gerson. 23 Shebat, 5596.
 99. Zalman Rosental. 3 Adar, 5596.
 100. Judah b. Jacob. 1 Ijjar, 5596.
 101. Nisan b. Michael Abraham of Breslau. 4 Ijjar, 5596.

Page 14 b.

102. Benjamin Berlin. 14 Tammuz, 5596.
 103. Leb Wolf b. Rabbi Juda Sternberg. 1st day of Ḥolhamoed Succot, 5597.
 104. Petahjäh b. Isachar Ber. 1st day of Ḥolhamoed Succot, 5597.
 105. Shmerl b. Rabbi Abraham Katzenellenbogen. 23 Ḥeshvan, 5597.
 106. Michael Simon Nuernberg. 10 Adar I, 5597.

Page 15 a.

107. Mordecai b. Rabbi Moses Zevi. 10 Ijjar, 5597.
 108. Jesajah Zeev of Pintschow. 1 Tammuz, 5597.
 109. Joseph b. R. . . . 20 Elul, 5597.
 110. Moses b. Zevi Hirsch Lissenheim of Schoenlanke. 9 Tammuz, 5598.
 111. Joseph Caro. 10 Elul, 5598.

Page 15 b.

112. Abraham Sisman (Lipman?) b. Joseph Eppelman. 4 Kislev, 5599.
 113. Jacob Leb b. Rabbi Mose (in Rabbi Sol. H.'s hand: 'he went to Greenwich'). 1 Nisan, 5599.
 114. Moses b. Joel. 9 Tammuz, 5599.

115. Juda Leb b. Nissan (nephew of R. Jacob of Sunderland) (R. Sol. H.'s hand: 'The address of R. Jacob is: Mr. Jacob Joseph, High St., Sunderland'). 23 Heshvan, 5600.
116. Nathan b. Joseph the Cohanite, Blitz (he is Shoḥet to Mr. Mayer). 4 Ijjar, 5600.

Page 16 a.

117. Aryeh Zeev b. Rabbi Juda Sternberg. 10 Sivan, 5600.
118. Moses Judah b. Rabbi Noah. נ"ב פ' שלח, 5600.
119. Joshua Ezekiel Levi. 4 Tammuz, 5600.
120. Nathan Cohn. 21 Tammuz, 5600.

Page 16 b.

121. Joseph Caro. 3 Ab. Newcastle.
122. Shmerl b. Rabbi Abraham Katzenellenbogen.
123. Jeḥiel b. Rabbi Nathan.
124. Judah Leb b. . . . Fraenkel. 11 Elul, 5600.
125. Samuel b. Hayyim, Ḥazan in Manchester. 11 Elul, 5600.
126. Michael Zevi b. Simon (Engl.: M. H. Simonson). 25 Shevat, 5601.
127. Moses b. Meir C'z. 5 Tammuz, 5601.

Page 17 a.

128. Simha b. D. Caro of Posen. 29 Tammuz, 5601.
129. Dov Ber b. Isaac. 25 Ab, 5601.
130. David b. S. M. the Levite of Kalish. 19 Shebat, 5602
131. Isaac Jacob b. Rabbi A. the Cohanite (added: גם שלא לשחוט באקספורט). 13 Adar, 5602.

Page 17 b.

132. Mose Kosk (possibly Falk). 24th of Omer, 5602.
 133. Raphael b. Rabbi Issachar Ber. 18 Ab, 5602.
 134. Mose Rabbinowitch the Cohen. 26 Ab, 5602.
 135. Michael Simon b. M. Nürnberg. 17 Elul.

Page 18 a.

136. Shemarjah David Randel (?). 4th day of Selihot, 5603.
 137. Joseph b. B. of F...s (Freistadt?). 17 Elul, 5603.
 138. Eliezer b. R. Simon. 24 Elul, 5603.
 139. Abraham b. Rabbi Zeril. Day after Succot, 5605.
 140. Issachar b. Eliezer. 23 Heshvan, 5605.
 141. Jacob Isaac the Cohanite. 20 Shevat, 5605.
 142. Edward Himes. 17 March, 5605.¹⁹⁵
 143. Michael Zevi b. Rabbi S. 48 Omer, 5605. Hāzan
 in Manchester.
 144. Zevi Hirsch b. Rabbi Isaac of Sklow. 11 Ab, 5605.
 145. Baruch b. Rabbi Abraham. 11 Ab, 5605. Shoḥet
 of the New Synagogue in Manchester.

Page 24 a.

146. Wolf b... 31st day of Omer, 5587.
 147. Joseph Kalish, beadle of the Synagogue in Alie Street
 (בארליא סטריט). 12 Sivan, 5587.

¹⁹⁵ 'I hereby certify that I have this day received the sanction of the *Beth Din* for to slay cattle for Sir Isaac Lyon Goldsmid individually only, and should my engagement with the same cease this permission will be discontinued by them, for which I declare hereby my solemn religious obligation. Also to adhere to the rules of a שומט, viz. not to shave nor to drink Wine from the גוים unless for illness, and as soon as the Beth Din orders me not to kill I must lay down my knife, for which I hereby give my hand תקיעת כף signed by myself. Edward Himes.'

ADDITIONAL NOTES AND CORRECTIONS

ADDITIONAL NOTES TO PART I.

Page 1 (*JQR.*, N. S., IX, p. 103).

The first Rabbi of the Ashkenazim in London, R. Judah Leb b. Efraim Anshel, was known by the name of Hamburger. His signature to the approbation he gave for the edition of *Pirke de Rabbi Eliezer*, Amsterdam, 1708, 12mo, is as follows: יהודא ליב בן א"א מ"ו מו"ה אפרים אשר אנשיל ז"ל המבורג עובר עבודת הקודש ק"ק אשכנזים מאמשטרדם בעת ההיא לפי שעה שהוא בין מלכא למלכא וה"י שלח לנו מלכא משיחא בבי"אא ער"ה שנת תרב גדולתו לתסב ונו" לפ"ק. This edition was arranged by R. Moseh Gomes Mesquita, who later became Ḥaḥam in London, where he died on May 8, 1751 (cp. Gaster, *History of Bevis Marks*, p. 130). Rabbi Judah Leb was already in 1700 in Rotterdam, and not as stated by me (p. 1) in 1705. He signs an approbation to the *Menorath Hamaor*, ed. Amsterdam, 1700, 8vo, on the 30th of Shebat of that year. I am indebted to my friend Mr. Sigm Seeligmann for calling my attention to this, as well as for the following: In the 'Kabronim Regel', a manuscript in the possession of the Amsterdam community, containing records of burials, the following two entries are to be found: הרב מוה"ר יהודא ליב במו"ה אפרים אשר אנשיל זצ"ל המבורגר שה' אב"ד בק"ק ר"ד נקבר י"ד אדר ת"פ על מויארבערג והי' דיין כאן אמ"ד. Rabbi Judah Leb died, according to this, on 14 Adar, 1720. Isaac, son of R. Judah Leb, died in Amsterdam, 3rd Nisan, 1714. The entry referring to him reads: כמ"ר יצחק אייזק בן הרב מהור"ר יהודא ליב זצ"ל המבורגר שהי' מקדמת דנא אב"ד ראטערדם נפטר בליל ג' ניסן ונקבר ביום מחרתו ה' ניסן תע"ד על מויארבערג. Cp. also E. Italic, *Geschiedenis d. Isr. Gem. te Rotterdam* (1907), pp. 36-7.

Rabbi Aryeh Leb b. Saul of Amsterdam.

Page 3 (*JQR.*, IX, p. 105).

The Beth-Hamidrash (London), MS. No. 24, contains Responsa and Talmudic novellae by R. Aryeh Leb, father of Rabbi Zevi Hirschel Lewin. Among his correspondents we find the names: Rabbi Herz Pintschow (pp. 2 a, 37 a, 38 a), R. Isaac Levi of Apta (p. 37 a), the Beth-Din of Venice (pp. 41 a-48 a), the communities of Briesen (זה אשר השבתי לבריטא, p. 49 a), of Strassburg in East Prussia, and Koziv in Poland (p. 23 a). R. Zevi Hirsch asks his father why at Habdalah Service at the conclusion of Sabbath the blessing of בורא מיני בשמים is said when smelling the scent-box filled with spice and cinnamon, while בורא עצי בשמים would be the proper form (p. 33 b, middle). The Responsum dealing with the question from the Beth-Din of Koziv (p. 23 a) mentioned above, quotes verbatim a document נביית ערות by that Beth-Din relating to the death of a certain Jacob Cohen, whose body was found torn to pieces and brought to Abraham Hājim, the overseer of the Hēvrah-Kadisha (Holy-Society, i. e. Burial-Society) of Strassburg. The signatories to the document are:

נאם יקותיאל זלמן סג"ל עפשטיין
ונאם הק' יהושע פאלק שור מלבו
ונאם הק' יהושע העשיל במהרר"ל מזאלקו.

Jekutiel Zalman Epstein was for some time Dayan in Lemberg, and as this document is dated כ"ר מנחם ת"פ (24 Ab 488 = 1728), he probably went to Koziv for the purpose of presiding at the Beth-Din, as at that time he was acting as Dayan in Lemberg; cp. Buber, *אנשי שם*, p. 124. Important is also the Responsum to Venice. The community of Rovigo had lost their Rabbi, and a certain young scholar, engaged to the daughter of Rabbi Pacifico, a member of the Rabbinate of Venice, tried to usurp the position as Rabbi of Rovigo with the connivance of his prospective father-in-law, but to the displeasure of the greater part of the community of Rovigo itself. The Parnassim: Joseph ben Mose, Ezekiel Aaron Luzatto, Jeremiah Michael b. Samuel Solomon Concili address a letter to the Rabbinate of Venice,

which, in turn, forwards a copy of the same as supplement to their letter to Rabbi Aryeh Leb of Amsterdam. Both letters are copied *in toto*. The Venice Rabbis sign as follows :

פה ויניציאה יע"א החותמי' היו' יום ה' לסדר ולפרט
 ורתחי רוח יעקב אב"הם ג" טבת לפ"ק (1744)
 (1) אני שלמה בכמר ברוך מונטאניאנה זלה"ה
 (2) הצעיר שלמה זלמן במוה"ר מאיר זלה"ה מלבוש
 (3) נסים דוד בכמוה"ר משה הכהן זלה"ה
 (4) הצעיר יעקב בלא"א עמנואל בליליאם זלה"ה
 הרב במ"ה יעקב חי הלוי יצא חוץ לעיר
 ע"כ לא בא על החתום.

The same names, with addition of Isaac b. Asher Pacifico, Solomon b. Moses Halevi Minzi, and Solomon b. David Altaras, are to be found in another document of the Venice Beth-Din in MS. Beth-Hamidrash, No. 26, fol. 141 B. Omitted is there only Jacob Belilias (4). (Compare also approbations from Venice Rabbinate to *תורה סיני*, Firenze, 1750, and *ס' סעודת מצוה*, Venice, 1791.) To conclude we reproduce the text and translation of a fragment of a most pathetic letter of Rabbi Aryeh Leb to some eminent Rabbi, possibly his father or his father-in-law, the Ḥaḥam Zevi. Where the letter was written is difficult, if not impossible, to ascertain: it seems likely that he wrote it even before he was Rabbi of Reisha (Rzezow). The fragment was found by me between the pages of Beth-Ham. MS. No. 26.

ע"א

..... יוסף אדוני לעת כי יבחן את לבב עבדו כי שלם הוא אם
 אלהיו ועמו כי מקירות לב המה נובעים, אבי אבי! הושיעה נא ועזור
 ברחמך אך הפעם להיות בתומכי נפשי הנה נא ישבתי פה ימים רבים
 אשר אין לי בהם חפץ כי אנוכי יושב לבדי בלא תורה בלא חכמה בלא
 טובה בלא ברכה מעונה ביסורים של אהבה כי יש בהם בטול תורה
 ותפלה העבוד' כי אחפוש מעשי אשר עשיתי טרם בואי הנה וביטולי פה
 קצתי בחיי כי ירדה נפשי עשר מעלות מאשר היתה לפני ה' הן
 בתורה הן בחכמה הן . .

ע"ב

ושוכן את דכא יהי' בעזרי יטהר רעיוני ויסייעני לעבדו באמת ובתמים
כאשר לבבי חפץ ושלוי' אדוני יגדל וימים על שניו יוסיף עוד יראה רב
שמחות וגיל בזרעו וזרעו כולם ידעו את ה' ואת קדוש ישראל יעריצו
כעתירת תולעתך ארי' ליב.

*Translation.**Recto.*

... may you my master continue (to be kind to me) when you have proved the heart of your servant and found it sound and in harmony with God and His people. My words flow from the depths of my heart. Oh! Father, Father, do help and assist me in your kindness this time to uplift my soul. See, I have now lived here for a long time days in which I have no pleasure, for I live here alone, without Torah and wisdom, without happiness and blessing, full of (mental) sufferings caused by being obliged to neglect the study of the Torah, prayer and worship. When I look back upon the work I did before I came here and compare it with my idleness here, I am sick of life, for my soul has been dragged down ten degrees in comparison to what I was before—be it as far as Torah and wisdom

Verso.

May He, who dwells in Eternity, be my Help, purify my thoughts and assist me to serve Him in truth and piety according to the wishes of my heart. May Peace be with You, my Master, may your days be prolonged and may you yet see many joyful days, have pleasure from your children and grandchildren, they all shall 'know the Lord and praise the Holy One of Israel'. This is the prayer of your worm (= humble servant).

Aryeh Leb.

*Rabbi Zevi Hirsch in London.*To page 5 (*JQR.*, IX, p. 109).

The negotiations with R. Zevi Hirsch must have lasted some time before his arrival in London. Leb Norden, a learned man of great influence in the community, writes to the Rabbi's brother, R. Saul of Amsterdam, complaining why his brother refused to come in the previous year. 'Had he not pushed us away with both hands last year he would, by now, be peacefully settled here and would have saved me also a lot of trouble during this year. We are now awaiting your answer so as to send the Rabbinical letter (contract of appointment) and hasten his coming here.' This letter—which is copied in the MS. Beth-Hamidrash, London, No. 26, fol. 162 B, and the Hebrew text of which we print hereafter—reveals also the reasons for R. Zevi Hirsch's refusal to accept the London post. 'If the Ashkenazi Shoḥetim slaughter also for the use of the Sephardim they must observe the laws and customs of Sheḥita of both sides, whichever are the strictest,' said the Rabbi. R. Leb Norden argues against this point from the Talmudical standpoint. He was a sound Hebrew scholar, who, born in Amsterdam, came with his father Zalman to London, but still kept in touch with continental scholars. Jacob Emden on his visit to London became very friendly with him, and several letters of Norden and Responsa by Jacob Emden to him are printed in the latter's work *שאלת יעבץ*. In his autobiography Emden relates that Leb and his brother Reuben, the sons of Zalman Norden, dealt in gold and precious stones (*מנילת ספר*, p. 94), that Leb sent him goods for sale to Altona, and by the profits derived therefrom Emden was able to keep his family for some years until they became estranged (see *ibid.*, pp. 146, 164, 181). It is not unlikely that Leb Norden's friendship with Emden at the time induced him to further the appointment of a member of Ḥaḥam Zevi's family as Rabbi of the Ashkenazim in London. It appears that, owing to the Sheḥita dispute in the Sephardi community, which had lasted for some four or five years previous to R. Zevi Hirsch's arrival in London, many of the Sephardim preferred

to eat meat killed by Ashkenazi Shoḥetim. The Sheḥita dispute in question has been dealt with in my booklet 'Jacob Kimchi and Shalom Buzaglo', but for the easier understanding of Norden's letter I will only mention that R. Ḥajjim Albahali, a Sephardi Shoḥet, accused the other Shoḥetim of transgressing the rules of Bedikah (examination of inner parts of the animal, especially the lungs¹). He was supported by a scholar named Jacob Kimchi, who wrote a book *שאלה ותשובה*, in which he pleads Albahali's cause. Azulai in his lately published itinerary (see later) indicates that they had quite a large following in the Sephardi community. R. Zevi Hirsch was probably aware of the state of affairs among the Sephardim and stipulated that the Ashkenazi Shoḥetim, if they kill also for the Sephardi community, must observe their rules where these are stricter, and he did this in order to prevent further strife. Norden's letter to R. Saul of Amsterdam seems to have had effect, and R. Zevi Hirsch Lewin came to London. The Sheḥita dispute lasted for a little while longer, but died down eventually, R. Hirschel being prevented by his Parnassim to take any part in the matter. Azulai mentions it in his itinerary *מענל טוב*, which was partly published in Livorno in 1789, and has lately been reprinted in more extensive form by the Mekize Nirdamim Society. He was in London in the year 1755, a year before R. Zevi Hirsch Lewin's arrival in London, and his notes throw light on the communal conditions of the Sephardim. Although he does not mention anything about the Ashkenazi community, I think the passage of sufficient interest for London Jewry, and give the translation of his notes after R. Leb Norden's letter.

Letter of R. Leb Norden, of London, to Chief Rabbi Saul b. Aryeh Leb of Amsterdam.

MS. Beth-Hamidr. No. 26, fol. 162 b (middle).

העתק מכתב הרבני הקצין מו" ל"ב נורדון נר'ז מלונדון לאחי הנ' אב"ד דק"ק אמשטרדם יע"א.
הנוגע לרבר הרב י"ן אשר בחרנו לולי שרחה אותנו בשתי ידיים ומיאן לבוא שנה העברה כבר ה' במנוחה וה' מונע ממני שנה זו טרחה

מרובה עכשיו אנו מצפים על תשובת הרב הגאון יצ"ו כדי לשלח כתב הרבנות למהר ביאתו לכאן לטובה, ולהרב הגאון אב"ד אדו"מ מרא דאתריכם קצתי קצת לכתוב שלא להטריחו ובאמת כבר הי' לי לכתוב ע"ז לפני שנה בכתבו שאם שוחטי' שוחטי' אשכנזים ג"כ לפני ספרדים צריכין ג"כ לקבל עליהם חומרות הספרדים, כי אין מאכילין את האדם דבר האסור לו, רוחק למה שאמרו ז"ל ונרון הצרו' והטהרות והטומאות שבין ב"ש וב"ה שלא נמנעו אלו מאלו מפני שהודיעו אלו לאלו. ויש לי עוד ע"ז תמיה' גדולה לבקש ממעב"ת להודיעני הטעם, כי כפי מה שראיתי נוהגין באמשטרדם שנים אין מספר שלא נמנעו אלו מאלו אשכנזי' וספרדי' זה מזה לאכול בביתם ועל סעודתם של נשואין וברית עיני ראו (וב"ש עניי אשכנזי' שמחזירי' על בית הספרדי' בכל יום) גם מהמקולין של אשכנזי' וספרדי', אם לא הי' מפני הפסד קופה של צדקה שלנו ושלחם הי' כל אחד הולך וקונה במקום שלבו חפץ ולא הי' אדם מוחה בידם מטעם ודיני איסור רק עכשיו מפני הפסד צדקה מוחין ומעכבין זה על זה. וראיה יותר חזקה מזו שהאשכנזים הם הם הקונים כל שנה בדבר קצוב מהספרדים הראשי' והרגלים וכל בני מעים (מ)הטבחים והכרם והשומן וכל מה שאינו נמכר במקולין שלהם (וכן הי' המנהג בזמני ואפשר עדיין עוד) כי האשכנזי' הם עיקר האוכלי' מדברי' אלו ואני בעצמי פעמי' אין מספר שלחה לי אמנו זל"ה לקנו' שומן לקונל לש"ק אצל משה יאפ ואצל לאוי קאפ שלקחו כל הנ"ל מספרדי' ואענפי' סברי לי ששוחטי' ספרדי' אינם נוהגים בחומרות האשכנזים ולא אשכנזי' בחומרות הספרדי' ולא הי' שום רב או מו"צ שהי' לנו באמשטרדם פוצה פה ומצפצף בשום נדנוד איסור על זה והי' גאוני וחסידים עליונים אבותינו

fol. 163 a

קרושי' אשר בארץ זל"ה מאן יהיב לן עפרייהו ורמינן בעייני¹ וא"א לומר או להעלות על לב שנעלם דבר זה מעיניהם מפני שהוא דבר פרוסם לרבים נהג יותר מק" שנה כבר ואע"פי שיש באמת הרבה דברים מאד אסורים לנו ומותר' להם, וכן להיפוך יאריך סיפוריהם והכל גלוי לפני מעב"ת ובאמת שכבר תרצתי לעצמי זה ימים רבים שנלע"ד שאין דברים הללו דומין למה שאמרו ז"ל בנרון הצרות ושאר הדברים או חלב הכרם של בני רינים כי שם אתחזק איסורא אבל כאן לא אתחזק

בבא בתרא קע"א ע"א¹

איסור, ומן הסתם אני אומר דלא איתרע שום דבר שיהי' אסור לזה ומותר לזה רק אינני סומך על דעתי כי לא שמשתי ת"ח כל צרכי ואמרו ז"ל כל הגם לבו בהוראה וכו' והחכם א" כי רבים וכו' ע"כ אני מתרחק מאד מזה, ומעכ"ת יכול לישב את דעתו על נכון ואבקש שלא ימנע האהבה ממני.

תשובת אחי הנאון הנ"ל Follows.

H. J. D. Azulai's description of his journey to London in 1755
in ed. Mekize Nirdamim (proof).

(1755 = 5515), *Ijjar* 12, Wednesday אומר פ' in the evening at sunset we arrived in the great town of London and I had trouble until the evening of Thursday to find lodgings in the house of a Sephardi, whose name is Si(gnor) Aaron Cohen. Although the place was very small (crammed), but, being a clean dwelling, honourable people, and as it had also been the abode of former messengers (from Palestine), I agreed to stay there. Concerning my mission great wonders happened to me. While I was still [on my way here] three of the leading men sent word to me that I should not come into this town as I would not achieve anything, especially as the messengers from Safed had forestalled me, and even they came twice and had to leave empty-handed. I, however, answered that it was my duty to go (to London), and I cannot absolve myself from the same. I rely upon the Lord that He will do what He finds best. And when I came to the leaders (of the congregation) they had left the town to enjoy the gardens (= for holidays) and there was hardly any one (of note) left. I took upon myself to wait patiently, for there is no better physician than 'Time', and far be it from me (= I took care not) to mention anything of my mission until I had acquired some friends and got information as to how I should approach these leaders. For, these mighty men, their hearts are double-faced, their thoughts are not in accordance with their appearance. And also among the Ḥaḥamim (learned men) of the town I saw disunion, they speak with abuse of one another, scorch one another with the heat of their words,

and the one would like to swallow the other alive. It is a great shame (that this should be so) in the eyes of the congregants, and woe to eyes that have to look at such disgrace of the Torah and learned men. I looked at my letters of authority as messenger and found only one and no more, addressed to 'the Ḥaḥam'. I asked where the Rosh-Beth-Din or Dayan lived, and they answered and said: There is no such great man here, we have no Ḥaḥam. I said to myself, if that be so and I have no other letters to great and learned men with me, I might be injuring my cause more or less by delivering the one letter to either one or the other of the learned men. I shall keep it, and indeed it was a good thought given me by God, as this certain Ḥaḥam (namely Isaac Nieto) had made enemies of the Dayanim and the leaders of his congregation, and Praise be unto the Lord who has not forsaken me in his mercy and helped me to find favour in the eyes of a few friends. First of all will I mention (among them) *the learned Rabbi Isaac del Vali and Si(gnor) Pinehas Gomes Serra*. There was also the great scholar *Rabbi Jacob Kimḥi*, son of R. Samuel Kimḥi of Constantinople, and the learned R. Ḥajjim Albahali, and I made friends with them. They all said that, with regard to my mission, it would be necessary to call the 'great Mahamad', and it was usual to convene this meeting at the beginning of the winter. Already (the previous messenger) R. Massuad Bonan was obliged to wait here many months until the time of such meeting, 'and we do not know what to do, but if you will listen to our advice, go and see Si(gnor) Joseph Salvador, one of the Parnassim, who has gone to one of the watering-places, who is of a clear mind (a clever man), and what he says that is generally done, for he is a powerful man. When this Joseph returns home, if you will, with God's Help, find favour in his eyes, he will not rest until he carries your matter through successfully. When Si(gnor) Joseph Salvador came home I went to see him and noticed that he was of a clear mind and pure without any bad (qualities), and I pleaded my cause and the object of my mission in nice language and with sound arguments.

He answered me, 'You know that in this land nothing is done except with the consent of the majority, it might, however, be to your advantage if you were to see Signor Franco and Signor Mendez, they may be of assistance to you,' and then I left him. This man is very rich and influential; he arranged a meeting of the Elders, which I attended. The other Parnassim wanted to get rid of me without giving anything, but he waived to me with his hand, as if to say that I should not worry, he being on my side. I left the meeting, but he persisted and did not budge until he succeeded to arrange that an extraordinary general meeting should be called, and the end of it was, that everything went well and was decided favourably at the general meeting. Afterwards, through the intervention of Signor Francos, it was, with the Help of God, decided that Signor Pinehas Gomes-Serra and Signor Joseph b. Abraham Francos should make a collection among the Yehidim. After this was done came a letter from the English Ambassador at Constantinople recommending me to Signor Francos. Had this letter arrived earlier it would have made a great difference to my cause, but, even so, it was a great honour to me in the eyes of the Yehidim (members). Among the friends I made in London I will mention the Hazan David Castro, who has a great influence in the community, may God pay him for his kindness to me. He took me in London to a great building called the Tower (טורי). There I saw lions and an eagle 100 years old, an Indian cat as big as a dog, another cat which was some cross-breed of a strange animal, also various other beasts which had to be chained down by iron chains. I also saw there a hall which must have been, perhaps, 50 yards long or more, divided into different compartments hung all round with fire-tubes (rifles) and all sorts of weapons beautifully arranged as if it were one wall and doors opening out of it. Similarly there were on all the sides (of the hall) and even from the roof, hanging down thousands and tens of thousands of different weapons beautifully arranged according to class, art, and and height. I saw, further, statues of all the English kings made of iron, on iron horses, and looking at them they seem to you

really alive. There are also armours in the greatest variety, all in proper order, various kinds of guns and cannons captured from their enemies during the whole time that England exists. Vessels of all kinds and shapes, some transparent, some especially high (are also there), and in one room there is a small partition of iron bars inside of which we were shown the Royal crown and jewels sparkling in different magnificent colours, the golden cup out of which the King is anointed, and other royal treasures of precious stones. All these has seen my eye, wondering and joyful in the thought that if He gives such rewards to non-Jews, how much greater will be the glory of His People in times to come, when the remnants of Israel will see the Messiah of God shining forth and giving light like the light of the Sun, crowned with the most holy seven crowns. In London I preached on Sabbath . . .

'*Tammuz* 28. Monday of the week 'Debarim' (first portion of Deuteronomy) we left London and arrived at Dover, a non-Jewish town (= where no Jews live), on Tuesday after midnight.

'*Tammuz* 29. Tuesday of 'Debarim' we left Dover by boat and arrived at Calais, a non-Jewish town in the kingdom of France, on the same day towards evening and I remained there, at Calais, for several days until the post-chaise left for Paris' . . .

To *JQR.*, IX, 1 and 2, p. 117, note 11.

Azulai in *מעגל טוב*, ed. Livorno, p. 16 b, relates that he told the people of Amsterdam :

וכי תאמרו שהזמן בוגר עליכם למה לקומידיאם ותענוגים לא תקמצו
'If you will say that the times are hard, why do you not say so where comedies and pleasures are in question.'

Responsa of Rabbi Zevi Hirsch Lewin.

The Beth-Hamidrash in London has three manuscripts containing Responsa and Talmudic Notes by R. Zevi Hirsch. Owing to circumstances over which I had no control I was not able to go through these volumes before the first part of this work was printed. The manuscripts are Nos. 24, 25, and 26 according

C C 2

to the numbers in Neubauer's *Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Jews' College, London*, Oxford, 1886.

MS. No. 24 contains for the most part Responsa and Notes by R. Zevi Hirsch's father, R. Aryeh Leb of Amsterdam. On the fly-leaf is the title :

ספר שאלות ותשובות וחידושי הלכות

The first note by R. Zevi Hirsch is on p. 22 b, middle,
אמר ה"ק צבי הירש שועל בן ארי' האי נאון ז"ל הנ"ל.

Page 33 b. The question mentioned above in additional notes to R. Aryeh Leb relating to the blessing of בשמים :

גם בקשתי מעם אאמ"ז נ"יו ידיעני מפני מה נהגו העולם לברך על צימרהונט ונענליך בורא מיני בשמים ובכל האחרונים ז"ל לא מצאתי חילק ואף שבטור בשם מוה"רם מרטנבורג על קנה וקנמן בורא עצי בשמים הרי הראש חולק עליו

(Follows R. Aryeh Leb's answer.)

Page 49 a and b have two responsa by R. Z. H. addressed to &c. ה"ק צבי הירש שלו" לאה"ז

Page 64 a. Responsum to Rabbi Reuben of Warburg.

זה אשר השבתי על תשובת הרב המאוה"ג מו"ה ראובן זצ"ל אב"ד דק"ק ווערבורג זה לשון הרב ז"ל להרב המפורסם מוה"ר משה ראפע זצ"ל לפפ"ד

The Responsum is signed on page 66 a :

הלברשטאט כ"ז ניסן תק"כ לפ"ק ה"ק צ"ה . ועיין מה שכתבתי בגליון ש"ע א"ה בשם מהח"ש ז"ל בס"ת שכתב רחבה במקום רחבו.

Page 77 a. Responsa by R. Solomon Hirschel (son of R. Z. H.)

העתקות" תשובות הרב ד"ק האכבורג ק"ו אלול תקס"ד לפ"ק.

Page 78 a : תשובות הרב ה"ג דק' אלטונא, ק"ד אלול תקס"ד : signed on p. 78 b.

הטרוד מאד מאד ה"ק שלמה ב"הג צבי הירש זצ"ל חופ"ק לונדאן והמדינה.

Page 91 a. Signature of R. Z. Hirsch :

ה"ק צבי הירש הלברשטט ר"ח אלול חק"נו לפ"ק.

MS. No. 25 contains mostly short notes by R. Zevi Hirsch, mostly marked לזכרון לעיין, in some places לזכרון. There are also several loose slips in the book marked similarly. One of these reads: 'Forgetfulness increases as the time passes'. There are only three Responsa in this manuscript, one to R. Mordecai Banet of Nikolsburg, the other to his uncle R. Jacob Emden, and one to R. Juda Leb of Posen, Rabbi in Wusterhausen.

Page 85 a.

זה שהשבתי להרבני מו"ה באנעט מניקלשבורג על איזה ספיקות שנסתפקו לו אחת כה ואחת כה.

Page 125 a.

שאלה זו נשאלה לעילא מן מ"ד הרב הנאון כמ"ה יעבץ נ"רו מחכם א" ממדינת פולין ה"ה התורני מה"ו יופא נר"ו מווראניק יע"א.

Page 127 a.

הא לך תשובת א"ד הרבה"ג . . .
צויתי להעתיקו יען יש לי דברים בנו.

Page 134 a.

שאלה מק"ק וואושטרהויזן מה"ה מ"ו יהודא ליב במו"ה הירש מפחנן.
[בענין ס"ת שנקרעה מראש הרף].

The most important is MS. No. 26, consisting of 164 pages. There are likewise notes marked לזכרון, but the chief contents are Responsa by R. Zevi Hirsch.

Page 5 a.

כל ה"נל כתבתי בלי עיון בשום מפרש שוב ראיתי הרבה מדברינו כלולים בדברי הרב בעל משנה למלך ז"ל בפ' יא . . .

Page 9 a (middle) apparently written in Berlin.

זה מעבר ז" שנים בא לכאן נער הי' שמו פישל במו"ה מאיר מעיר . . .
דרויזן (?) הסמוך ונראה לכאן . . .

mentions that at one time in the year 1741 he lost all his possessions by fire while living in Zlatova. ובהיות אשר מאז שנת תק"א העבר יצאתי נקי מכל אשר הי' לפני בשריפת ק"ק זלאטווי ולא נשאר לי מכל מחמרי עין אפילו עלה א" ובקושי בע"ה הכינותי בית אולפני מאז ועד עתה בספרי ש"ס ורמב"ם וטורים ופוסקים אחרונים וזולת אלו אין אחי ספרי שו"ת ולכה דודי נצא השדה בוא ואראך העוסקים בתורה מתוך דוחק ספרים, והי' לבי מחשש לעשות תקנה על תנא . . .

Page 18 a. Responsum to Rabbi Abraham Levi of (Briesen?), with reference to a dispute this Rabbi had with his congregation on account of a divorce case which the Rabbi had declared illegal, but the woman's friends had obtained a decision from the Rabbi of Hanover allowing her to re-marry. R. Zevi refers to letters written in this matter by his brother R. Saul of Amsterdam and by the Rabbi of Cassel. The Responsum was obviously written in Berlin when R. Zevi was already old and feeble. The letter begins: אחרי דרך מבוא השלום האמנם נלאתי נשוא משא העם: הוזה אשר לרגלי הש"י עיר ועיר מדינה ומדינה היו עלי לטורח כי אשא ואסבול לארץ מרחק גם כי ידי כבדו ואור עיני גם הם אינם כמאז השם יתעלה ישלח דברו וירפאני מ"מ לגדל אהבתו ואהבת תורתו לא יכולתי למנוע גם למען האמת והשלום עמודי העולם והנה כתבתי היום באורך לשם, לשם, האמנם מעכ"ת צריך לפתוח בשלום. With real tact R. Zevi admonishes R. Abraham to take the first step in restoring order and peace in his congregation, while in a letter which he sends to the congregation (pages 18 b-19 a) he warns the leaders to take care not to hurt the honour of their Rabbi and thus bring disgrace to the Representative of the Torah in their midst. He says: ועתה הנה עליכם מוטל הדבר לחום לכבוד התורה לראות ולעשות: כל מה דאפשר לחזוק השלום . . .

Page 20 b. Responsum concerning a young widow (מינקת) in which is mentioned a decision by R. Joseph Steinhart of Fürth. He signs: נאום הטרוד ומוטרד מכל צד מצפה לרחמי: שמים החותם פה ק"ק ברלין ב" ט"ו מנחם תקד"ם לפ"ק.

Page 35 a. Questions, unfortunately with neither signature nor date, by a Sephardi Rabbi, probably the Ḥaḥam in London, who excuses himself not having answered R. Zevi Hirsch's letter at once, but he had sent an acknowledgment personally through his brother Jacob. Follows a Responsum, closing with the words : והרני מניה הדבר על שני מאורות הגדולים הרבנים רכאן והפוסק השלישי הוא מר ניהו רבא ואחם העמידו הדבר על בוריו והודיעוני נא.

Page 40 a (middle) we find notes to Azulai's שם הגדולים : דף נ"ה ע"ב : (הערת המעתיק : אין לפני כעת כי אם הרפוס השני לוורנו תקנ"ה ושם תמצא ההערה הבאה להלן בדף נ"א ע"ב. סימני ההוצאה השניה ארשום בשני חצאי עגולות) . רבינו מאיר הלוי חיבר פרטיו שנת ד' אלפים תתקס"ה ובסופו כתב שהי' תלמיד ר"י אור זרוע, וזה א"א שהרי לפי הפשט הנ"ל כבר בשנת תתקס"ה הי' אדם גדול וזה הוא בתוך זמנו של ראב"ן ז"ל, ענין זה שכתב בס' ט"ז, ור"י אור זרוע ידוע שהי' תלמיד הראב"ן ז"ל נכדו של הראב"ן והעתיק ממנו כמה דבריו בספרו וכתב עליו מורי הנאון וגם תלמיד רבינו שמחה בר שמואל או תלמיד חבר, ורש"ל כתב בתשובותיו שראב"ן ורבינו שמחה ידוע שהיו אחר אלף החמשי והוא עצמו כתב שאור זרוע הי' בתחלת אלף הששי עיין סי' י"ט דף ל"ו (ה"ש דף ל"ד ע"א).

דף ב' (ה"ש דף א' ע"ב) באות סי' ה' הראב"ד בעל השנות הי' תלמיד רבינו משה הדרשן וכו', ותמה אני דלקמן דף ע' (ה"ש ע"ז ע"א) אות ה' כתב דרש"י הי' תלמיד רבינו יעקב בר יקר שהי' תלמיד רגמ"ה ובאות נון סי' ג' דף ס"ו (ה"ש דף ס"א ע"ב) כתב שהערוך

40 b

ורבינו נמ"ה היו תלמידי רבינו משה הדרשן והראב"ד מביא כמה דברי רש"י ומבואר בהשנות שעשה בעל המאור והוא עצמו כתב בדף פ"א שהרב אב"ד שהי' תלמידו של רבינו משה הדרשן מביא רש"י שכבר נתפשטו חיבוריו בימיו וזה רחוק מאוד גם ידוע שרבינו זרח"ל ז"ל בס' המאור מביא דברי ר"ת, וא"כ כבר ע"כ בימי הראב"ד נתפשטו חיבוריו וגם שם בדף פ' ע"ב (דף ע"ז ע"ב) כתב שא"ן קדוש הוכיח בראיות שרש"י הי' קרוב למאה שנים קודם הרמב"ם וא"כ איך אפשר שהראב"ד הי' חברו של רבו דרבי, דרש"י עשה השנות על הרמב"ם, זה לענ"ד

ערבוב דברים. עוד כתב באות מם בענין רבו של הראש אם הוא מהר"ם בר ברוך והשיג על תשו' זרע אברהם כבר השנתי עליו זה ימים רבים ועוד נוסף על הראיות בתשו' הראש כלל ל"ב סי' י"א כתב תירוצו מורי הר"ם ז"ל וכו' עד וראיתי מרנא ורבנא מאיר ז"ל הן כפירוש הזה והרואה בתשובות מיימוניות להלכות אשה יראה שכל מה שהביא שם הם מדברי הר"ם בר ברוך ז"ל עיי"ש סי' כ"ה.

ושם סי' ל" תשובת מורי רבינו למהר"ר אשר ממגרש ענוהיים שהוא התפיסה שישב בה הנאון יסוד עולם ז"ל וידוע שהוא מהר"ם מרומנבורג שנתפס שם וקבור בוירמייזא וחתום שם מהר"ם ב"ב ואע"פ שאפשר שאין זה ה"ר אשר הרא"ש ז"ל שכבר הי' עוד גדול א" ב"מ הם ושמו ר" אשר בר משה כמ"ש בתושב" מהר"ם בר ברוך קובץ קטן סי' ז" וח" ונראה שהוא הוא ג"כ שם בסי' ק"ג וכן נראה באמת שגם זו דהנהות מיימני הוא על זה הרב מן הכבוד שחלק לו שנראה שאינו תלמידו ממש, מ"מ מוכרח דמהר"ם מרומנבורג הוא מהר"ם בר ברוך וכן מבואר עוד בתשובת קטן שחיבר תלמידו של מהר"ם מרומנבורג.

Page 42 a. Responsum to a question of שעמנו, dated London, Sunday, 26th of Heshvan, 5524 = 1763.

Ibid. Introduction to his notes, in which he explains that it is necessary for a Rabbi to make notes on every question that occurs to him in daily life, so that the Ame-Ha'arez should not consider him ignorant on account of his hesitating with a reply.

Page 57 b. Letter to R. Judah Leb, Rabbi of Halberstadt, concerning a case of מינקת חבירו.

Page 61 b. Question by the Rabbi of Schwerin, signed on p. 64 a, as follows: הכותב והחותם פה ק"ק שווערין ח'י טבת שנת נמול' מחלב עתיקי משדים תקמ"ג לפ"ק צבי הירש מירלס מלונדון. . . (Rabbi Zevi Hirsch Mirels of London, who was Rabbi of Schwerin from 1770 till 1790, was the son of R. Aaron Mirels of London, of whom, however, we have no trace in London records so far. R. Aaron was son of R. Meshulam Zalman Mirels of Hamburg, father-in-law of Haham Zevi (cp. Year-Book, האשכול, vol. 2, p. 211). Rabbi Zevi Hirsch Lewin calls him 'my cousin' (ש"ב) on p. 64 b of our manuscript (cp. JE., vol. VIII, p. 608; Brann in *Guttmann-*

Festschrift, p. 246, and the literature given there). Mirels was before his election in Schwerin Rabbi in Wreschen (Posen. Cp. *Roest Catalogue*, pp. 25, 139, 203, 335).

Page 65 b. Letter on the same question from Elia of Posen, Rabbi in Lanzburg (Landsberg), who addresses R. Zevi Hirsch as his teacher.

Page 67 b. Responsum of R. Z. H. to the above letters dated Berlin, 14th of Shevat of the same year. Page 67 has also a short index for pp. 1-42.

Page 68 a. To a certain R. Israel, in which he complains that owing to overwork and failing health he had no time to go into the question put before him as deeply as he should have liked to : *וטרודות הזמן ויסורי הגוף ל"ע לא יתנוני לעיין כראוי*.

Page 70 b. Answer to a question by one of his sons (probably R. Saul) : *שוב דן לפני בני הגאון המופלג נ"י*.

Page 71 b deals with a case of marriage in London.

Page 73 a likewise discusses a similar question which came before him while officiating in London.

Page 75 a. Question by R. Juda Leb Eger (of Braunschweig) to R. Z. H. in Berlin to which the latter's response on p. 76 a.

Page 77 b. Answer to his son.

Pages 78-82. Notes on various subjects.

Page 83 a. Question addressed to him in London concerning the custom of baking tarts and omelettes on Passover in pewter dishes, which were in use all the year round. Date 1758.

שאלה במדינה זו פסח תקח"י לפ"ק נוהגי' שאופין הטארטין ופשטידן בקערות של בריל שאוכלי' בה' כל ימות השנה דהיינו שעושין הטארטין ופשטידן בתוך הקערות ומכניסין אותן לתנור של האופה ושם נאפה בתוך הקערה וידוע הדבר שמשוחין מעט שמן או שומן בתוך הכלי שאופין הפשטיד או טארט לתוך הכלי וסכין בו כל הכלי קודם שמשוחין הבצק לתוכו ובאשר שקערות הללו של בריל ואי אפשר ללבנן אם יש

היתר להגעיל ברותחין ולהשתמש בפסח כרין מחבת המבואר בסי' תנ"א
סעיף י"א ברמ"א

Page 84 a cited a Responsum by his brother-in-law Rabbi Saul Halevy of the Hague—and page 84 b, a Responsum by his brother R. Saul of Amsterdam (מה שהשיב ע"ז גיסי הגאון אב"ד) (דק"ק אמשטרדם נ"י).

Page 85 a. Another letter by R. Saul Halevy followed by Talmudic notes until page 92, middle, where we find a decision about raisin-wine, whether it can be used like ordinary wine and the same blessing said before partaking of it.

ברין היין צימוקים עם היות שכבר בטלה דעתי ברוב הנראה לעינים
כי כבודך כ' בפשיטות להניח הרבר על מנהגו ושארין למקפק עליו וכשנראה
שגם זקננו הגאון ז"ל לא הורה לאחרני וגם גיסינו האב"ד דק"ק יע"א
נתנבא בסגנון אחד ולא עוד אלא שמעיד בו את אבינו הגאון ז"ל שכבר
הי' לו כ"פ בהאי ענינא ואעפ"כ עמד בהוראה גמורה לברך עליו בפ"הג.
ומי יבא אחרי המלך את אשר כבר עשהו.

Page 93 a. Rabbi Hirschel declares that if a Sefer Torah falls down only the one who dropped it has to fast, but not all onlookers, as is the custom in many congregations; he had found no foundation for this custom in the codes.

מה שנהגו העולם להתענות כשרואי' ספר תורה שנפלה נראה לי
שארין סמך כלל למנהג זה ועד כאן לא מצאנו סמך קצת כי אם לאותו
שנפלה מידו וכמ"ש במ"א סי' מ"ד ס"ק ה"

Pages 117 b–125 a. Letters from and to his brother R. Saul and his brother-in-law, the Rabbi of the Hague.

Page 128. Letter from Rabbi Meir Posner of S. (a congregation in Poland).

הנה במדינת הסמוך לגבולי נקראת ארץ ווערדער והרבה אנשי קהלות
הסמוכות כמו זלאטווי פרדאן והדומים . . . (בענין גבינה הנעשה שם) . . .
דברי א"נ ומחו' ה"רש ה"ק מאיר פוזנר החונה בק"ק ש . . .

Page 140 a. Letter from a Rabbi Samson b. Zelke in Br . . . concerning a certain Henle Peiersdorf of London, who bought

in 1738 a gold watch from Gerson Goldsticker of Br . . (the writer's congregation) and gave him a bill for the same. Rabbi Samson now asks the Rabbi of London to help the said Gerson, who is now an old man, to obtain payment of the said bill. Answer of R. Z. H. on same page, which is followed by another letter of Rabbi Samson on p. 141 b.

Pages 142 a–144 b. Letters from and to Rabbi Juda Leb Eger of Braunschweig.

Page 148 b. Letter from Munster b. Nahum, the Levite, to his teacher, R. Zevi Hirsch, his son Rabbi Saul, and son-in-law R. Meir.

Page 150 a (middle). Question from Rabbi Isachar Ber b. Herz of Dessau to R. Z. H.

Page 151 a. Letter from R. Z. H. to his relative R. Meir (Posner), and the important Responsa of Rabbi Saul of Amsterdam and Rabbi Zevi Hirsch, while Rabbi of London, with reference to the fish called 'turbot', whether it may be eaten by Jews. R. Zevi decides in the affirmative, and bases his decision upon documents by the Beth-Din of Venice. The Responsa are too lengthy for publication in this place; the Venice documents read as follows. (It appears that in Amsterdam the fish was regarded as אסור; p. 151 a we read: שנהנו "תר בוט" שנהנו; אסור; על דבר הדג הנקרא "תר בוט" שנהנו: p. 151 a we read: אסור; בו איסור באלו המקומות מימים ימימה).

Page 155 a.

מכתב ידי העדות

מעידים אנחנו ח"מ כי בהיותנו בעיר ואם בישראל לונדריש י"עא בשנת הת"צח לצירה ראו ראינו הדג הנקרא בלשונם טרבוט והוא עצמו אשר במדינתנו נקרא רומבל בדמותו בצלמו ואכלנו ממנו פעמים שלש באשר הוא מותר אצלנו כידוע לכל וגם לשמע און שמענו כי בארצות המזרח גם כן ובפרט בקונסטנטינא י"עא אוכלים אותו היום יום ב' י'ד לחדש מרחשון אשר לא יבושו קמי וכו' יעקב בליליום מעיד ס"ט. יעקב סארוואל מעיד.

מעשה ב"ר הגדול דק"ק וויניציא

מעידים אנחנו הבאים על החתום רבני הישיבה הכללית שבויניציאה יע"א כי בעיר הזאת הנה עם בני ישראל אוכלי' הדג הנקרא רומבל בלע"ז הנראים בגבן כמו ראשי מסמורת נטועים במקומות מפורים מפני המסורת שיש בידם מאבותיהם שהדג הזה בעלותו מן הים מנשר הקשקשים שלו במים ואין איש מערער בזה ולראיית האמת חתמנו שמנו פה וויניציאה היום יום ו' ט"ו סיון בסדר ובשנת זכרנו א"ת הדגה אשר נאכל לפ"ק. יצחק ב"כ אשר פאציפיקו שלמה ב"כ ברוך מונטאניאנה שלמה ב"כ משה הלוי מינץ יעקב חי ב"כ יהושע ברוך הלוי אמת ויציב שהדג רומבל הנ"ל אוכלים אותו פה מח"ק (?) וכל גלילותיה והיותו מוחזק בידים מאבות אבותיהם רבותינו הקדושים לרג טהור בלי שום פקפוק כלל.

שלמה זלמן במ"ה מאיר זל"ה מלבוב שלמה בכ"מ הורר דוד אלטראם נסים דוד בכמ"ה והרר משה הכהן ז"ל.

Interesting is that, following upon this decision of their Rabbi that 'turbot' is a kasher fish, some members of the congregation applied his permission not only to turbot but also to eels.

Page 156a. We find a letter from R. Juda of Halberstadt asking R. Zevi Hirsch whether it was really true that he allowed the eating of eels, and if so would he kindly let him know upon what paragraph of the codes he had based this decision. The Rabbi naturally explained that turbots are not eels. R. Juda writes :

הנם שאור עיני אין אתי כראוי באתי הנה לגשת לדרוש בשלומי הטוב עבור הדבר אשר בא לעירנו פה ותוכן הדבר הקצין ר" דוד איגר משם שלח לחתנו הקצין התורני מ"ו רפאל נ"י דנ א" אשר היו נוהגים בו איסור בכל תפוצות ישראל עד הנה שכתב לחתנו ר" רפאל שרפ"מ הרמה היתר אותו דג והכריז לרבים שהוא מותר (הדג הנקרא אאלין) ואחלה שיכתוב תשובתו הרמה אלי ויעיין הדבר הזה כראוי להודיע כח דהחירא אשר סמך עליו ואז אעשה נזר ועטרה לראשי ב"ד א"נ המוכן לשרתו לטובתו תמיד הק" יהודה מהאלברשטאט.

The response to this letter extends from 156b to 158b, on which page we find a question by one of the Rabbi's sons and

answer to the same (referring to pickled nuts). This is followed on p. 162 b by the letter of R. Leb Norden to Rabbi Saul, printed above, pp. 279–81, which is the end of the manuscript.

To the list of works by R. Z. H. are to be added: Notes to Mishna, edited by Rabbi Michelsohn, under the title **צבא רב** (Piotrkow, 1907), and in the book **קול יהודא** by Juda of Glogau (Fürth, 1775), a pupil of R. Zevi Hirschel, several expositions on Talmudic passages are printed (pp. 19 a, 40 a, 42 a).

Prof. M. Brann has called my attention to an approbation by R. Z. H. to the book **יסוד עולם** by Isaac Israeli, Berlin, 1777 (cp. p. 57). According to Prof. Simonsen R. Zevi Hirsch had a fourth daughter Zipporah Frade, married to Meyer Israel Meyer of the family 'Hausen' in Altona. Three daughters of this couple were married in Copenhagen, one of these, Dina Henriques, was Prof. Simonsen's great-aunt (cp. *Tidsskrift f. Jødisk Lit. og Hist.*, I, p. 181). The conundrum as to how R. Zevi Hirsch went to Piemonte (cp. p. 45 [380]) is solved by the same scholar, who referred me to the book **רב צבא** already mentioned, where it is made clear that we have to read Pymont **פירמונט**, a small watering-place in Germany.

Page 76 (*JQR.*, X, 447), note 65. Mr. S. Seeligmann of Amsterdam called my attention to Abraham Nancy's book **עלה תרופה**, London, 1785, 8vo., mentioned by Schechter, *Studies in Judaism*, I, p. 377, and by me in *JHSE.*, trans., VII, p. 288. Abr. Nancy also wrote a dedication-poem 'Lofzang' (Cat. Almanzi, No. 4552) while he was (for sixteen years) tutor in the house of Tobias Boas at the Hague, who was a great admirer of the Bal-Shem Samuel Falk. He is called there Abraham Solomon *Nazig* (cp. S. Seeligmann, *Het geestelijk leven . . . te 's Gravenhage*, 1914, p. 12; also Steinschneider, 'Jüdische Ärzte' in *ZfHB.*, vol. XVII, pp. 68–98; Zeitlin, *Bibl. Hebr. Post-Mendelssohniana*, s.v. Nantisch, p. 249).

Page 80 (451). The house 'Zum Grünen Schild' occurs already in a list of houses of the years 1535–40 in J. Kracauer's *Geschichte der Judengasse Frankfurt a/M.*, p. 453 (S. Seeligm.).

Page 82 (453). About Isaac Sinzheim, his son Zalman and the family generally cp. now Wachstein, *Inschriften des alten Judenfriedhofes in Wien* (1917), vol. II, pp. 397-400. (S. Seeligm.).

Page 135 (506). The full title of Peppercorn's book is: *The Laws of the Hebrews relating to the Poor and Strangers, written in Hebrew in the 12th Century by the celebrated Rabbi M. Maimonides*, London, Pelham Richardsons, 23 Cornhill, 1838. My copy formerly belonged to a Mr. William Simpson and has his book-plate. He may be identical with the Mr. Simpson mentioned on this page.

Page 148 (519). About Solomon Bennett cp. now S. Kirchstein's *Jüdische Graphiker*, Berlin, 1918, pp. 15-27; also Zeitlin, *Bibl. Hebr. Post-Menâels.*, pp. 26-7; Gräber, *בית אוצר הספרות*, I, p. 28